

Vietos mokyklos bendruomenės ryšių palaikymo programa (angl. *Home School Community Liaison (HSCL) Scheme*) Airijoje

PAGRINDINIAI FAKTAI

HSCL programa vykdoma pagal Airijos švietimo ir įgūdžių departamento įgyvendinamą Lygių galimybių mokyklose užtikrinimo (angl. *Delivering Equality of Opportunity in Schools, DEIS*)¹ veiksmų planą, skirtą įtraukčiai švietimo srityje didinti. Šiuo metu HSCL programoje dalyvauja visos DEIS veiksmų plano „Miesto“ ir „Popradinių mokyklų“ dalis įgyvendinančios mokyklos – jų yra 528. Švietimo ir įgūdžių departamentas programoje dalyvaujančioms mokykloms skiria po visą darbo dieną dirbantį darbuotoją, atsakingą už HSCL programą, arba mokyklos sujungiamos į grupes ir kiekvienai grupei paskiriamas vienas už HSCL atsakingas darbuotojas.

Kvalifikuotas mokytojas iš programoje dalyvaujančios mokyklos (arba mokyklų grupės) penkeriems metams skiriamas visą darbo dieną dirbančiu HSCL koordinatoriumi. Vienas iš reikalavimų – kad mokykloje šiuo koordinatoriumi kas penkerius metus būtų paskirtas vis kitas reikalavimus atitinkantis mokyklos specialistas. Taip visiems dirbti šį darbą tinkamiems mokytojams suteikiama galimybė pretenduoti į HSCL koordinatoriaus pareigas siekiant tiesiogiai įgyti žinių ir patirties, kaip šalinti mokytis trukdančias nepalankias sąlygas. Be to, pasibaigus HSCL koordinatoriaus penkerių metų darbo laikotarpiui, mokytojas, sukaupęs įvairios patirties ir žinių, kaip šalinti mokytis trukdančias nepalankias sąlygas, grįžta dirbti su klase. Visa tai daroma siekiant pagerinti palankių sąlygų neturinčių vaikų mokymosi rezultatus.

¹ Įgyvendinant DEIS veiksmų planą daugiausia dėmesio skiriama tam, kad būtų tenkinami vaikų ir jaunuolių iš palankių sąlygų neturinčių bendruomenių – nuo lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas iki besimokančių pagal antrosios pakopos švietimo programas (3–18 metų amžiaus) – švietimo poreikiai ir nustatomi šių poreikių prioritetai. Tai daroma pagal Paramos mokykloms programą, apimančią įvairias intervencijos priemones, be kita ko, paramą mokyklinei ir užklasinei veiklai.

Ši pagalba gali būti mokymo išteklių stiprinimas mokyklose, kurių sąlygos nepalankiausios, papildomi finansiniai ištekliai visoms DEIS veiksmų planą įgyvendinančioms mokykloms, raštingumo ir matematinio raštingumo pagalba, su mokymo programa susijusi pagalba, planavimo ir profesinio tobulėjimo pagalba, programos, kuriomis padedama pereiti iš pradinio ugdymo į popradinio ugdymo etapą ir pasirengti studijoms aukštojo mokslo įstaigoje. Be to, Paramos mokykloms programa apima dvi pagrindines intervencijos priemones, konkrečiai – HSCL programą ir Mokyklos baigimo programą (angl. *School Completion Programme, SCP*).

Švietimo ir įgūdžių departamentas finansuoja išlaidas, susijusias su pakaitinio mokytojo darbu mokykloje. HSCL koordinatorius atlieka labai svarbų vaidmenį, nes padeda rengti, įgyvendinti, vertinti ir peržiūrėti mokyklos DEIS veiksmų planą, visų pirma – skatindamas tėvus dalyvauti.

Vaiko ir šeimos agentūra „Tusla“ – specialiai sukurta valstybės agentūra, atsakinga už vaikų gerovės didinimą ir geresnių sąlygų vaikams užtikrinimą. Ji atsako už HSCL programos valdymą per integruotas paslaugas, kurias teikia

švietimo gerovės tarnybos (angl. *Educational Welfare Services, EWS*)². Trys „Tusla“ pasamdyti vyresnieji vadovai – deleguotieji mokytojai, atsakingi už HSCL programos valdymą ir plėtojamą, taip pat vadovavimą šiai programai laikantis Švietimo ir įgūdžių departamento nustatytos politikos. Vyresniųjų vadovų grupės nariai veikia kaip mokyklų ir jose dirbančių HSCL koordinatorių mentoriai, vadovai ir patarėjai įvairiais klausimais, susijusiais su HSCL programos įgyvendinimu vietos ir nacionaliniu lygmenimis.

1. Tenkinami poreikiai ir sprendžiami uždaviniai

- Lankomumas, dalyvavimas ir tolesnis dalyvavimas švietimo sistemoje
- Pagalba šeimai su švietimu susijusiais klausimais
- Tėvų įgalinimas, kad jie galėtų padėti savo vaikams mokytis
- Tėvų įtraukimas į mokyklos atitinkamų sričių politikos formavimo procesą
- Ryšių su kitomis bendruomenės pagalbos šeimai tarnybomis palaikymas
- Direktorius ir mokytojo požiūrio į partnerystės ryšius su tėvais ir bendruomenės tarnybomis formavimas

² Švietimo gerovės tarnybos įgyvendina HSCL ir SCP programas – pagal atitinkamas intervencijos priemones jos veiksmingai teikia paslaugas vaikams, patiriantiems sunkumų, susijusių su lankomumu, dalyvavimu ir tolesniu dalyvavimu švietimo sistemoje. Šios tarnybos dirba tiesiogiai su Švietimo ir įgūdžių departamentu siekdamas padėti DEIS veiksmų planą įgyvendinančioms mokykloms užtikrinti, kad kuo daugiau vaikų dalyvautų švietimo sistemoje, taip pat siekdamas sustiprinti šių mokyklų darbą šioje srityje.

2. Intervencijos mastas

- HSCL programa – prevencijos ir ankstyvosios intervencijos modelis, skirtas vaikams, patiriantiems didžiausią riziką „iškristi“ iš švietimo sistemos.

3. Intervencijos intensyvumas

- Mokiniam teikiamos nepertraukiamos pagalbos intensyvumas priklauso nuo poreikių masto. Gali būti teikiama prevencinė ir bendro pobūdžio pagalba visiems vaikams, tikslinė pagalba kai kuriems vaikams ir intensyvi pagalba nedideliame skaičiui vaikų.

4. Tikslinė grupė ir amžiaus grupė

- HSCL programa skirta vaikams, patiriantiems riziką neišnaudoti visų savo galimybių švietimo sistemoje (pradinio ir popradinio ugdymo) dėl su aplinka susijusių priežasčių, neigiamai veikiančių mokinio mokymosi rezultatus ir galimybes toliau dalyvauti švietimo sistemoje.
- HSCL programa tiesiogiai orientuota į vaikų gyvenime svarbius suaugusiųjų, kad vaikai galėtų pasiekti geresnių mokymosi rezultatų.

5. HSCL priemonės įgyvendinimo sąlygos ir etapai

Mokykloms, kurios švietimo paslaugas teikia labai nepalankių sąlygų vietovėse, pagal DEIS veiksmų planą numatyta papildoma pagalba, pavyzdžiui, paskiriamas HSCL koordinatorius.

Mokyklų direktoriai, priežiūros grupės ir HSCL koordinatoriai, remdamiesi nustatytais rizikos veiksniais, susijusiais su lankomumu, dalyvavimu ir tolesniu dalyvavimu švietimo sistemoje, parengia tikslinių mokinių sąrašą. HSCL koordinatoriai dirba būtent su tėvais, mokyklomis ir bendruomenėmis, kad geriau padėtų vaikams lankyti mokyklą, dalyvauti švietimo sistemoje ir tęsti mokymąsi.

6. Kiek ir kokios pagalbos reikia, kad ji atitiktų besimokančiojo poreikius?

Pagalbą inicijuoja mokyklos vadovybė, mokytojai, sveikatos priežiūros grupės ir HSCL koordinatoriai. Prašyti pagalbos taip pat gali tėvai ir (arba) globėjai. HSCL koordinatoriai dirba su tėvais kaip partneriai siekdami nustatyti, kokio lygmens ir intensyvumo pagalba reikalinga, ir įgalinti tėvus tobulinti savo, kaip pagrindinio pagalbos šaltinio, kuriuo jų vaikai gali remtis mokydami, gebėjimus.

Jie padeda nustatyti ir patenkinti tėvų asmenines, laisvalaikio ir mokymosi reikmes bei taip stiprinti jų savivertę ir pasitikėjimą savimi, – tai, savo ruožtu, daro teigiamą poveikį jų vaikų mokymosi rezultatams. Tam, kad šie vaikų rezultatai būtų geresni, palaikomi ryšiai su tėvais, jiems teikiama pagalba, patarimai ir rekomendacijos.

7. Suinteresuotieji subjektai, dalyvaujantys įgyvendinant HSCL programą

Priemonę įgyvendina HSCL koordinatoriai, juos samdo mokyklos valdyba. Jiems padeda, teikia rekomendacijas ir vadovauja

trys vyresnieji vadovai iš Vaiko ir šeimos agentūrai „Tusla“ priklausančios Švietimo gerovės tarnybos (EWS). Kartą arba du kartus per metus HSCL koordinatoriams rengiami tęstiniai profesinio tobulėjimo kursai. Sudaromos HSCL koordinatorių grupės, kurios reguliariai renkasi aptarti geriausios patirties, nustatyti bendrų tikslų ir teikti tarpusavio pagalbą kolegoms. Be to, HSCL koordinatorių dėl pagalbos ir ekspertinių žinių gali kreiptis į švietimo gerovės tarnybų organizacijas partneres ir mokyklos darbuotojus (specialiųjų ugdymosi poreikių specialistus, orientavimo specialistus ir pan.), taip pat į išorės tarnybas.

8. Bendra atsakomybė už HSCL programos įgyvendinimą

Vietos lygmeniu mokyklos valdyba atsakinga už priemonės įgyvendinimą ir rėmimą. Nacionaliniu lygmeniu „Tusla“ ir Švietimo ir įgūdžių departamentas atsako už finansavimą ir strateginį vadovavimą.

9. Kliūtys, trukdančios įgyvendinti HSCL programą

Patvirtinus HSCL programą, iš pradžių pokyčiams priešintasi:

- mokyklos buvo labai izoliuotos ir autonomiškos, jų direktoriai bei mokytojai nepritarė siūlymui į mokyklą ir (arba) klasę priimti tėvus;
- ryšiai su bendruomenės šeimos tarnybomis taip pat buvo riboti;
- partnerystės ryšiams su tėvais teikta nedaug reikšmės, – juk specialistai yra būtent mokytojai, o pastarieji dažnai laikėsi nuomonės, kad tėvai mažai ką gali pasiūlyti;
- trūko supratimo, kokių kliūčių kyla marginalizuotiems tėvams, bandantiems įsitraukti į mokyklos veiklą, todėl susiformavo klaidingų nuomonių, kad tėvai nepakankamai domisi vaiko švietimu;

- tėvai nebuvo pratę, kad jų namuose lankytųsi mokyklos atstovai, todėl iš pradžių HSCL koordinatoriams būdavo sunku patekti į mokinių namus, trūko pasitikėjimo ir supratimo;
- dažnai marginalizuotų tėvų patirtis, susijusi su švietimo sistema, būdavo menka, todėl galimybė dalyvauti pamokose tėvus varžydavo ir jie retai jose dalyvaudavo.

10. Kaip pašalinti kliūtis?

- Svarbiausi dalykai siekiant įveikti mokyklų ir tėvų pasipriešinimą buvo atkaklumas, organizuotumas ir veiksmingas ryšių palaikymas.
- HSCL programos sėkmę daugiausia lėmė tai, kad buvo užmegzti konstruktyvūs ryšiai su tėvais.
- Ilgainiui, gerėjant vaikų mokymosi rezultatams, imta tikėti tėvų dalyvavimo nauda.
- Pagal HSCL programą mokyklose, įgyvendinančiose DEIS veiksmų planą, buvo sukurti tėvų kambariai ir matyti tėvus mokykloje tapo įprasta.
- Atsirado nauja mokyklos bendruomenės sąvoka, kuri dabar apima mokinius, tėvus, mokytojus, su specialiujų poreikių turinčiais vaikais dirbančius padėjėjus, HSCL bei SCP programų įgyvendintojus ir kitus dalyvius.
- Mokyklos pradėjo intensyviau bendradarbiauti su išorės tarnybomis, „Tusla“, Visuomenės sveikatos direkcija, Teisingumo ir lygybės departamentu, savanorių organizacijomis ir pan.
- Švietimo ir įgūdžių departamentas atliko labai svarbų vaidmenį, nes parodė, koks svarbus tėvų dalyvavimas, – į tai atkreipiamas dėmesys DEIS planuose ir inspekcijos reikalavimuose.

11. HSCL programos stebėseną ir vertinimą

HSCL koordinatoriai aprašo savo darbą, stebi mokinių rezultatus ir juos praneša mokyklos direktoriui bei valdybai. Vykdydamas DEIS patikras Švietimo ir įgūdžių departamentas taip pat tikrina, kaip įgyvendinama HSCL programa.

Be to, HSCL koordinatoriai privalo teikti nacionalinei valdymo grupei („Tusla“) duomenis apie pagrindinius veiklos rezultatų rodiklius.

12. HSCL programos rezultatai

1990 m. pradėtas bandomasis HSCL programos įgyvendinimo projektas, o nuo 1993 m. programa tapo nuolatinė. Vykdydamas DEIS patikras toliau vykdoma ir šios programos stebėseną.

Švietimo mokslinių tyrimų centras atliko keletą HSCL programos vertinimų (jie skelbiami adresu www.erc.ie), tarp jų yra:

„Review of the Home-School-Community Liaison Scheme - Report to the Department of Education and Science“ („Vietos mokyklos bendruomenės ryšių palaikymo programos apžvalga. Ataskaita Švietimo ir mokslo departamentui“), Peter Archer ir Fionnuala Shortt, paskelbta Švietimo mokslinių tyrimų centro 2003 m.;

The Home-School-Community Liaison Scheme - Final evaluation report- Final evaluation report“ („Vietos mokyklos bendruomenės ryšių palaikymo programa. Baigiamojo vertinimo ataskaita“), paskelbta Švietimo mokslinių tyrimų centro 1994 m.

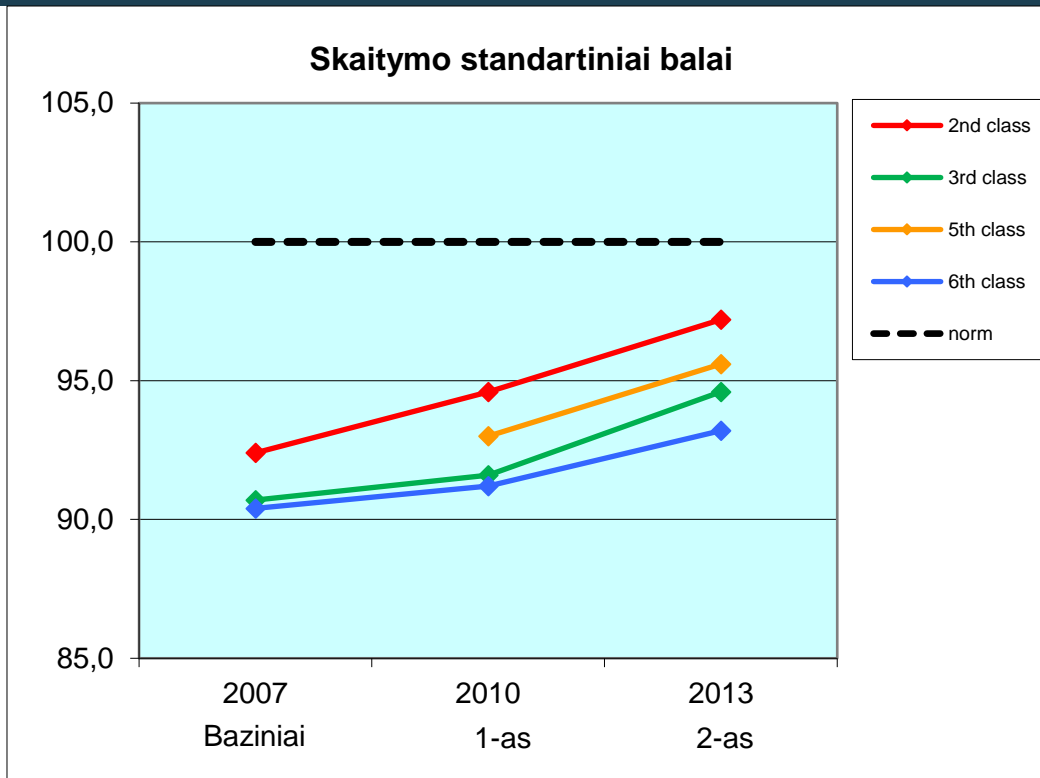
Šiuo metu Švietimo mokslinių tyrimų centras ir departamento inspekcija atlieka DEIS veiksmų plano vertinimą. Šio mokslinio tyrimo tikslas – užtikrinti, kad būtų sėkmingai įgyvendinamas DEIS veiksmų planas ir kad vietos bei nacionaliniu lygmenimis padaryta pažanga ir pasiekti rezultatai būtų vertinami taikant kuo geresnius metodus.

Šie nuolatiniai pasiektų rezultatų vertinimai – viena svarbiausių DEIS veiksmų plano dalių. HSCL programa labai svarbi įgyvendinant šį planą.

Iš naujausios, 2013 m. gruodžio mėn. paskelbtos, Švietimo mokslinių tyrimų centro vertinimo ataskaitos matyti, kad, patvirtinus DEIS veiksmų planą, šio plano „Miesto“ dalį įgyvendinančiose mokyklose toliau sparčiai gerėja mokymosi rezultatai skaitymo ir matematikos srityse. Tai reiškia, kad nuo 2007 m., kai buvo surinkti pradiniai duomenys, DEIS mokyklose (ypač pradinio ugdymo klasėse, pvz., 2-oje ir 3-ioje klasėse) besimokančių ir į nacionalines imtis įtrauktose mokyklose besimokančių mokinių mokymosi rezultatų atotrūkis gerokai sumažėjo.

1 diagramoje pateiktos 2, 3, 5 ir 6 klasių mokinių 2007, 2010 ir 2013 m. skaitymo balų standartizuotosios reikšmės.

1 diagrama. 2, 3, 5 ir 6 klasių mokinių 2007, 2010 ir 2013 m. skaitymo balų standartizuotosios reikšmės.

*5 klasės mokinių 2007 m. duomenų nesurinkta, tačiau pateikiami 5 klasės mokinių 2010 ir 2013 m. duomenys siekiant sukurti antrąją išilginę kohortą (nuo 2 klasės 2010 m. iki 5 klasės 2013 m.).

13. HSCL programos finansavimas ir ištekliai

Švietimo ir įgūdžių departamentas, kaip ir anksčiau, atsako už 400-ų HSCL koordinatorių 528-iose DEIS veiksmų planą įgyvendinančiose mokyklose skyrimą į darbo vietas ir jų finansavimą, taip pat už Vyresniųjų vadovų grupės (ji atsakinga už bendrą HSCL programos valdymą – tai priskirta Švietimo gerovės tarnybai) darbo užmokesčio išlaidas.

Į DEIS veiksmų planą įtrauktoms mokykloms kasmet skiriama Švietimo ir įgūdžių departamento dotacija. Ši dotacija įvairiose mokyklose gali būti nevienoda. Jos dydis apskaičiuojamas atsižvelgiant į mokyklos nepalankių sąlygų procentinį rodiklį (šis rodiklis nustatomas pagal mokyklų klasifikaciją DEIS veiksmų plane). Reikalaujama, kad ne mažiau kaip 10 proc. metinės DEIS dotacijos, kurią gauna DEIS veiksmų planą įgyvendinančios mokyklos, būtų skiriama su HSCL susijusiai veiklai.

14. Esama HSCL programos įgyvendinimo būklė

HSCL programa toliau vykdoma 528-iose DEIS veiksmų planą įgyvendinančiose pradinėse ir popradinėse mokyklose.

Neseniai paskelbtoje Ekonomikos ir socialinių mokslinių tyrimų instituto (ESRI) ataskaitoje „Ką galime sužinoti iš DEIS veiksmų plano vertinimo rezultatų?“ (angl. *„Learning from the Evaluation of DEIS“*), kurią atlikti užsakė Švietimo ir įgūdžių departamentas, pateikiamos lig šiol atliktų DEIS veiksmų plano vertinimų išvados. Kuriant atitinkamas priemones, skirtas mokytiis trukdančioms nepalankioms sąlygoms pašalinti, bus remiamasi konsultacijų su švietimo partneriais ir suinteresuotosiomis šalimis rezultatais. Šio darbo rezultatai bus įtraukti į bendrą pasiūlymą dėl intervencijos priemonių įgyvendinimo Airijoje ateityje siekiant pašalinti mokytiis trukdančias nepalankias sąlygas.

15. Papildoma informacija (pvz., žiniatinklio svetainė, kontaktiniai duomenys ir pan.)

Priede pateikiama „Informacinė brošiūra DEIS veiksmų planą įgyvendinančioms mokykloms, dalyvaujančioms Vietos mokyklos bendruomenės ryšių palaikymo programoje“. Joje aprašyti, be kita ko, pagrindiniai HSCL prioritetai, būtinos HSCL koordinatorių savybės ir šių darbuotojų pareigos, taip pat pateikti planų ir ataskaitų, kuriuos jie turi rengti, šablonai.

HSCL koordinatoriai parengė ataskaitą „Vizijos įgyvendinimas praktiškai“. Joje pateikiami programos rezultatai, keletas atvejų tyrimų ir sėkmingos veiklos pavyzdžių.